

ความต้องการในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์
ตามแนวภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

THE PRIORITY NEEDS FOR TEACHERS' DEVELOPMENT IN PHRA MAE MAREE UPATHAM
SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF CREATIVE LEADERSHIP.

นางสาวสุทัตตา พงษ์ศิริพัฒน์ *

Sutatta Phongsiriphat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา แชมช้อย **

Asst. Prof. Sukanya Chamchoy, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์ จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวมพบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.676$) และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.730$) โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านความยืดหยุ่น และด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้นั้น สามารถนำไปพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาเรีอุปถัมภ์ เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาในด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม และจะสามารถนำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Graduate Student in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: pooksutatta@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Lecturer Student in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: sukanya.chae@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research is to find approaches to teachers' development in Phra Mae Maree Upatham School based on the concept of Creative Leadership. The was a case study of Phra Mae Maree Upatham School. The samples comprised 18 teachers in Phra Mae Maree Upatham School. The research instrument used in this study was a rating scaled questionnaire. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and PNImodified.

The findings showed that the overall present state and desirable state of teachers' development in Phra Mae Maree Upatham School based on Creative Leadership were at a medium level ($M = 2.676$) and the highest level ($M = 4.730$), respectively. The first priority was the development of greater problem solving abilities. The second priority was flexibility. The third priority was vision. The findings of the research can be further developed to improve teachers' effectiveness in Phra Mae Maree Upatham School. The teacher will develop properly and appropriately in order to be able to take good care of students, enhance their ability to learn and develop continuously.

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ / วิสัยทัศน์ / ความยืดหยุ่น / ความสามารถในการแก้ปัญหา

KEYWORDS: CREATIVE LEADERSHIP / VISON / FLEXIBILITY / PROBLEM SOVLING ABILITY

บทนำ

โลกในปัจจุบันและอนาคตล้วนต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการในการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในองค์กรหรือสถานศึกษาเพื่อรับมือกับปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลง มีระดับความยากขึ้นตามบริบทของสังคม และสิ่งแวดล้อมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ทุกวันนี้การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความท้าทายของยุคข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เช่น การคิดวางแผน ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความคิดสร้างสรรค์ กลายเป็นเรื่องที่เป็นของสังคมยุคปัจจุบัน อีกทั้งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based society) และแข่งขันด้วยศักยภาพความรู้และภูมิปัญญา ผสานกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษาได้ถูกพัฒนาปรับเปลี่ยน ดังจะเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ที่ได้กำหนดเป้าหมายในทิศทางเดียวกันคือ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการอ่านและมีนิสัยใฝ่รู้ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันนี้ส่งผลให้องค์กรและสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัตซึ่งมีอัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้ผู้นำยากที่จะใช้แนวทางการบริหารแบบเดิม ๆ ให้ประสบความสำเร็จเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีแนวทางการบริหารที่ตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ แนวคิดใหม่ ที่มุ่งเน้นให้องค์กรหรือสถานศึกษามีความยืดหยุ่นที่ยังคงไว้ซึ่งความมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อน “ครู” เป็นบุคคลสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพของคนไทย โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมเพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, เพ็ญวรา ชูประวัติ, ชญาพิมพ์ อุสาโห, สุกัญญา แซ่ม้อย ,

สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา, ฐาปนี วงศ์พรหม, ชุณวัฒน์ ปุงบางกระดี, ศุภวารี ภัทราวณิชย์ และ ศุภศิริ บุญประเวศ, 2561) และสามารถถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ เจตคติที่ดีของตน ไปยังนักเรียนที่อยู่ในการดูแลได้อีกด้วย

ในช่วงศตวรรษนี้ภาวะผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและบริหารงานขององค์กร ซึ่งคนเราไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ แต่ผู้นำนั้นสร้างได้ (Great leaders are not born but made) (Bennis, 1991) โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่จะนำทีมงานหรือผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละบุคคลมีความยืดหยุ่นในการคิด และการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คำนึงรอบรอบ ไม่ยึดติดกับ “กรอบความคิด” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553)

หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่ก้าวหน้าทันสมัย สร้างสรรค์ ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมพร้อมทั้งผลักดันให้คนอื่น ๆ ในสังคมร่วมมือกัน ทั้งนี้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนเดิม เช่นเดียวกับเรื่องของภาวะผู้นำที่พูดถึงคุณลักษณะ พฤติกรรม สถานการณ์ และเปลี่ยนสภาพหรือแลกเปลี่ยน แต่เมื่อสังคมปัจจุบันที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตปฏิเสธไม่ได้ว่าย่อมมีการเปลี่ยนแปลง โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นอีกภาวะผู้นำหนึ่งที่สำคัญในปัจจุบัน (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555) โดยผู้ที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงนั้นได้ คือ ครู การพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาผลผลิตของสถานศึกษาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ที่พบเจอ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม

โรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ จัดเป็นโรงเรียนเอกชนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ ชุมชนอันเป็นที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งการเป็นมนุษย์ตามหลักธรรมของศาสนา จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาพบว่า การบริหารงานด้านการบริหารวิชาการมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ เนื่องจากโรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนเอกชนในเครือหรรวาศาตอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีการประชุม ปรึกษาหารือ และการหาแนวทางในการบริหารและจัดการเรียนการสอนร่วมกันเปรียบเสมือนโรงเรียนเครือข่าย แต่ด้วยสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคมทำให้การบริหารงานด้านบุคคลยังมีผลลัพธ์ไม่เป็นที่พึงพอใจ ครูไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้และในบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และความยืดหยุ่นในการรับมือ กับปัญหา ดังนั้นสิ่งที่สามารถทำได้คือการเร่งพัฒนาบุคลากรผู้มีความสำคัญและเกี่ยวข้อง กับปัญหาเหล่านี้ นั่นคือครูผู้สอน เนื่องจาก ครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ระบบการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า วิชาชีพครูเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นวิชาชีพที่จะต้องใช้เวลาในการศึกษาวิทยาทานการฝึกฝนให้มีความชำนาญ การกระจายอำนาจผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีความสามารถทางภาวะผู้นำส่งผลทางบวกต่อการปฏิรูปการจัดองค์กรของสถานศึกษา และภาวะผู้นำของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทำให้ครูเห็นคุณค่าของตนเอง และมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น (จตุรงค์ ธนะสีลังกูร, 2559)

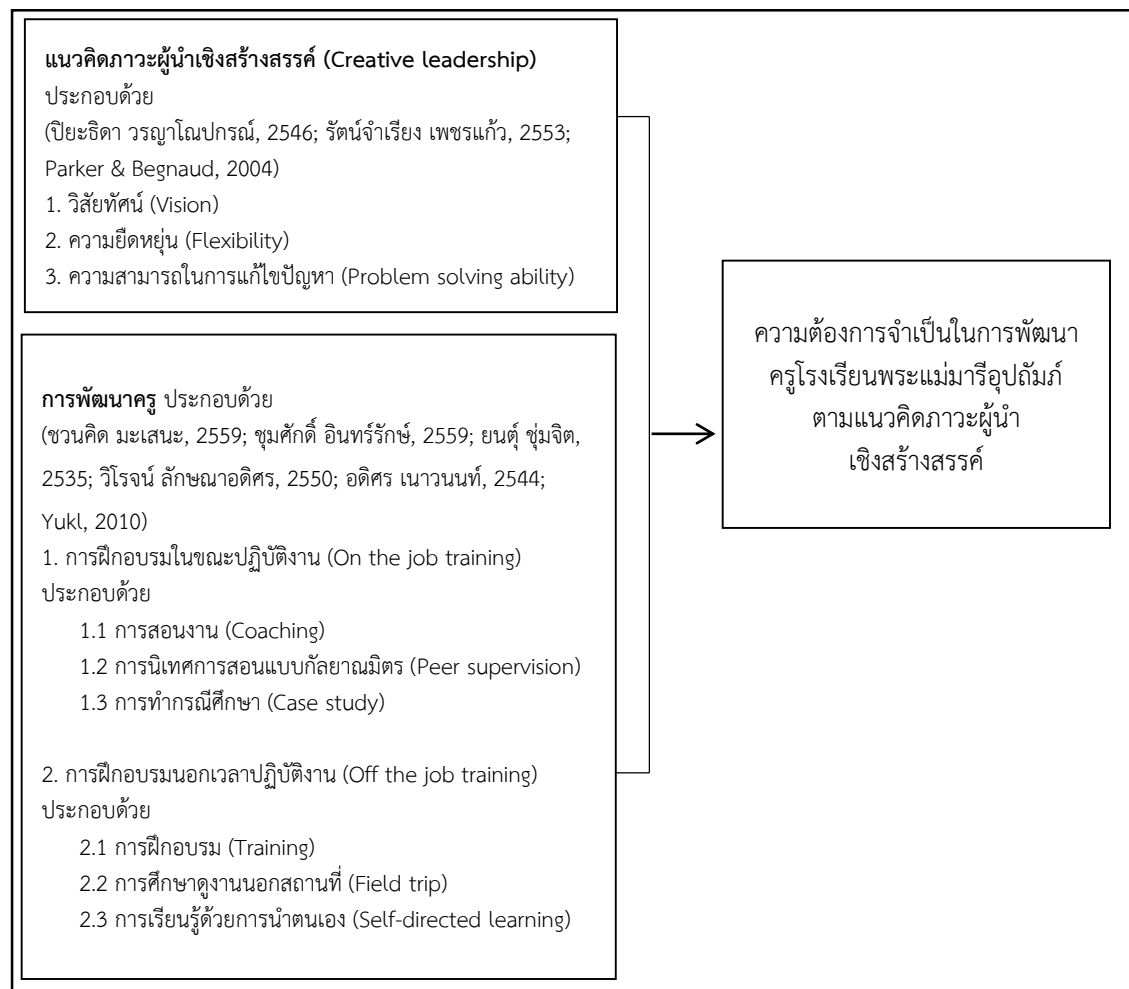
การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างแบบอย่างที่ดีโดยเฉพาะวิชาชีพครูซึ่งถือเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ที่จะต้องมีความเป็นผู้นำทั้งในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรม ดังนั้นจึงควรมีการสร้างและส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับครูให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความยืดหยุ่น

ในการปฏิบัติหน้าที่แต่สามารถนำพาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์นี้จะนำไปสู่การคลี่คลายปัญหาและวิกฤติการณ์สังคมในปัจจุบันและอนาคตให้ทุกฝ่ายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ จำนวน 18 คน งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ เป็นผู้ให้ข้อมูล มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็น 3 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 วิธีการในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

การสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและตำราต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับความหมายของแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และแนวทางการพัฒนาครู

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นรายข้อให้สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ โดยให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา (Content validity) ความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence : IOC) และความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านครุศาสตร์หรือทางด้านบริหารการศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนาครู เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า $IOC \geq 0.50$ และส่วนข้อคำถามที่มีค่า $IOC \leq 0.50$ นำไปปรับปรุงแก้ไขคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม พบว่า ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.65 - 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดี

4) นำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และจัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลา 3 วัน แจกแบบสอบถาม จำนวน 18 ฉบับ ได้รับคืน 18 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 18 ฉบับ อัตราการตอบกลับร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์สภาพในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้วยดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) มีสูตร ดังนี้

$$\text{ความต้องการจำเป็น (PNI)} = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I)} - \text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (U)}}{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (U)}}$$

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากประชากร คือ ครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ จำนวน 18 คน โดยแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.20) มีอายุตั้งแต่ 25–29 ปี (ร้อยละ 44.40) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 100) และมีระยะเวลาที่สอนในโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์น้อยกว่า 2 ปี (ร้อยละ 44.50) ดังตาราง 1

ตาราง 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	ครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	5	27.78
1.2 หญิง	13	72.22
รวม	18	100.00
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 25 ปี	4	22.22
2.2 25–29 ปี	8	44.44
2.3 30–34 ปี	3	16.67
2.4 35–39 ปี	3	16.67
รวม	18	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	ครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์	
	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
4.1 ปริญญาตรี	18	100.00
4.2 ปริญญาโท	-	0.00
รวม	18	100.00
5. ระยะเวลาที่สอนในโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์		
5.1 น้อยกว่า 2 ปี	8	44.44
5.2 2-5 ปี	6	33.33
5.3 6-9 ปี	2	11.11
5.4 10 ปีขึ้นไป	2	11.11
รวม	18	100.00

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า สภาพปัจจุบันของครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.676$) พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ($M = 3.938$) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความยืดหยุ่น ($M = 2.456$) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ($M = 1.633$) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.730$) พบว่า ด้านวิสัยทัศน์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.759$) รองลงมาเป็นด้านยืดหยุ่น ($M = 4.742$) และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ($M = 4.689$)

สภาพที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.730$) พบว่า ด้านวิสัยทัศน์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.759$) รองลงมาเป็นด้านยืดหยุ่น ($M = 4.742$) และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ($M = 4.689$)

สำหรับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์พบว่า ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ($PNI = 1.871$) มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับ 1 รองลงมา คือ ด้านความยืดหยุ่น ($PNI = 0.931$) และด้านวิสัยทัศน์ ($PNI = 0.208$) ดังตาราง 2

ตาราง 2

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีย์อุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน (D)		สภาพที่พึงประสงค์ (I)		ค่า PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)		
1. วิสัยทัศน์	3.938	0.317	4.759	0.251	0.208	3
2. ความยืดหยุ่น	2.456	0.170	4.742	0.241	0.931	2
3. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	1.633	0.240	4.689	0.351	1.871	1
รวม	2.676	0.143	4.730	0.237	0.768	

ความต้องการจำเป็นในด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่มีความต้องการสูงสุด มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย ($M = 1.633, SD = 0.240$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถใช้ความรู้ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 1.889, SD = 0.963$) และสามารถใช้ประสบการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 1.278, SD = 0.461$)

สภาพที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนพระแม่มารีอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.689, SD = 0.351$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ใช้ประสบการณ์ที่มีในการแก้ไขปัญหาได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.833, SD = 0.383$) และใช้ความรู้ที่มีในการแก้ไขปัญหาได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M = 4.556, SD = 0.511$)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของครูโรงเรียนพระแม่มารีอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา คือ 1.871 ($PNI_{modified} = 1.871$) โดยรายข้อที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ สามารถใช้ประสบการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ($PNI_{modified} = 2.609$) และสามารถใช้ความรู้ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 1.471$) ดังตาราง 3

ตาราง 3

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มารีอุปถัมภ์ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา

ข้อ	การพัฒนาครู ตามแนวคิด ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		Mean	SD	ระดับ	Mean	SD	ระดับ		
ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (Problem Solving ability) หมายถึง ความสามารถของครูในการใช้ความรู้และประสบการณ์ในการเชื่อมโยงปัญหาและหาเหตุผล แสวงหาความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้									
1	สามารถใช้ความรู้ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้	1.889	0.963	น้อย	4.667	0.594	มากที่สุด	1.471	5
2	สามารถใช้ประสบการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้	1.278	0.461	น้อยที่สุด	4.611	0.502	มากที่สุด	2.609	1
3	ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ไขปัญหาได้	1.667	0.485	น้อย	4.556	0.511	มากที่สุด	1.733	3
4	ใช้ประสบการณ์ที่มีในการแก้ไขปัญหาได้	1.833	0.514	น้อย	4.833	0.383	มากที่สุด	1.636	4
5	เรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาเสมอ	1.500	0.514	น้อย	4.778	0.428	มากที่สุด	2.185	2
เฉลี่ยรวม		1.633	0.240	น้อย	4.689	0.351	มากที่สุด	1.871	

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาริอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าน้อยที่สุด และมีความต้องการจำเป็นมาเป็นอันดับที่ 1 โดยรายชื่อที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ สามารถใช้ประสบการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ซึ่งสอดคล้องกับ Souillard and Kerr (1990) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นเกมทางสติปัญญา และกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ทางวิชาการ และมีความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น สนทนา และอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประเมินผลต่าง ๆ เพื่อเสนอข้อสรุปของปัญหาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น การที่ครูจะสามารถพัฒนาความสามารถด้านการแก้ไขปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องรู้จักที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีความกระตือรือร้นในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอยู่เสมอ รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา จะสามารถทำให้ครูเกิดการพัฒนาให้เท่าทันกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้

ด้านความยืดหยุ่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาในประเด็นนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาริอุปถัมภ์จะสามารถพัฒนาได้นั้น ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของตัวผู้ที่จะต้องการพัฒนาเอง ดังที่ วิกรม กรมดิษฐ์ (2555) กล่าวว่า ความยืดหยุ่นเป็นความพอดี พอดี ในความคิดและการกระทำ ไม่มาก ไม่น้อย เข้าใจ รู้จักตัวเองและสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและการกระทำตามสถานการณ์โลก โดยมองเป็นเรื่องท้าทายและสนุกสนาน การจริงจังอย่างมีความสุขไม่หมกมุ่นและเคร่งเครียดกับงานมากเกินไป ลักษณะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นที่พิเศษอีกประการคือเป็นคนที่ไม่ชอบกฎ ระเบียบ แบบแผน เจื่อนไขที่ยุ่งยาก ละเอียดยิบ เป็นคนมองโลกในแง่ดี พยายามจับถูก ไม่จับผิด ถึงแม้ว่าพบการกระทำผิดก็จะมองว่าคนเรามีความแตกต่างกัน ย่อมสามารถกระทำผิดได้ บกพร่องได้ ไม่มีใครดีหรือทำถูกไปหมดทุกอย่าง ความบกพร่องหรือผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาของปุถุชนทั่วไป ไม่ยึดมั่น ถือมั่น กับความคิดหรือแนวทางที่ตั้งไว้แบบสุดโต่ง เป็นคนเรียบง่าย อารมณ์ดี คนที่มีความยืดหยุ่นจะไม่เจ็บปวดและทุกข์ทรมานในเวลาที่ไม่สมหวังหรือผิดหวัง เพราะจะสามารถเข้าใจได้ว่าคนเราสามารถที่จะแพ้ได้ ชนะได้ เสมอได้ กล่าวคือ สามารถเข้าใจให้รู้สึกปล่อยวางได้ ส่วนคนที่ไม่มีความยืดหยุ่นจะมีลักษณะที่เด่นชัด คือยอมหักไม่ยอมงอ ยึดความคิดตนเองเป็นใหญ่ ถ้าผิดใจหรือผิดพลาดจะไม่ยอมให้อภัย ดังนั้น หากครูมีความยืดหยุ่นในการทำงาน และการพัฒนา จะทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา และทำให้สถานศึกษานั้นเป็นแหล่งที่นำพามาซึ่งความสุข ส่งผลให้นักเรียนแวดล้อมไปด้วยบรรยากาศที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีต่อไป

ด้านวิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความรู้ด้านวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาในโรงเรียนมีระบบการจัดการที่ดี ให้ความรู้ถึงบริบทของสถานศึกษา หน้าที่ และขอบข่ายหน้าที่ในแต่ละบทบาทอย่างดี ทราบถึงเป้าหมายของสถานศึกษา ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ครูจึงทราบถึงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะสืบทอดแนวทางการปฏิบัติให้ตรงตามวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนต่อไป ดังที่ สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์ (2553) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ (Vision) ว่าเป็นเรื่องของจิตใจโดยตรง หมายถึง ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกใน

องค์กรร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้นโดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบัน เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมั่นเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งพรรณนาให้เป็นถึงทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน มีพลัง ทำท่าย ทะเยอทะยาน มีความเป็นไปได้ เน้นถึงความมุ่งมั่นที่จะนำสิ่งที่ยิ่งใหญ่หรือดีที่สุดให้กับลูกค้าหรือสังคม โดยครู ที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนก็จะสามารถนำพานักเรียนในสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายได้ในที่สุดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลไปใช้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู

ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาครูตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในด้านความสามารถ ในการแก้ไขปัญหา โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริม มีการจัดประชุม ร่วมกันวางแผน ดำเนินการตามแผนและ ประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาครูต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ด้านความสามารถในการใช้ ประสพการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่ควรจะนำไปพัฒนาครู

ครู

ครูควรได้รับการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ด้านความยืดหยุ่น และด้าน วิสัยทัศน์ โดยการเข้าร่วมโครงการในการพัฒนาครูที่ทางโรงเรียนได้จัดทำขึ้น ให้ความร่วมมือ ตั้งแต่การ วางแผน การดำเนินการตามแผน การประเมินผล และพร้อมที่จะนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของครูโรงเรียนพระแม่มาลีอุปถัมภ์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ ในด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านความสามารถในการใช้ประสพการณ์ที่มีเชื่อมโยงกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการประชุม ประเมินผล และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อยู่เสมอ เพื่อจะสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ได้ในโอกาสอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในครูเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะได้มีแนวทางการ พัฒนาที่หลากหลาย และเหมาะสมกับคุณลักษณะของแต่ละบุคคล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://phd.mbuisc.ac.th/thesis/kittkhanCL.pdf>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- จตุรงค์ ณะสีลังกูร. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษา ครูมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 39(4), 65-73.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2559). แนวความคิดการจัดการเรียนรู้: การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(1), 94-98.
- ชวนคิด มะเสนะ. (2559). การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาในทศวรรษหน้า. *วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต*, 16(1), 9-16.
- ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์. (2546). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้นจาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=274866>
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, เพ็ญวรา ชูประวัตติ, ชญาพิมพ์ อุดาโห, สุกัญญา แซ่ม้อย, สืบสกุล นรินทรางกูร, ณ อยุธยา, ฐานิ วงศ์พรหม, ... ศุภศิริ บุญประเวศ. (2561). *การพัฒนากลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ยนต์ ชุมจิต. (2535). *การพัฒนาครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- รัตนจำเริญ เพชรแก้ว. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สำหรับสถานศึกษาที่ถ่ายโอนจากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/18586>
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2555). *คาถาชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: พรินท์ ซิตี้.
- วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550). *กลยุทธ์ HR ที่จับต้องได้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม้ไผ่ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสร เนาวนนท์. (2544). *การวิเคราะห์รูปแบบและเส้นทางสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Bennis, W. (1991). Learning some basic truisms about leadership. *National Forum*, 71(1), 12-15.
- Parker, J. P., & Begnaud, L. G. (2004). *Developing creative leadership*. Portsmouth: Teacher Ideas Press.
- Souillard, A., & Kerr, A. (1990). Problem-Solving activities for science and technology students. *English Teaching Forum*. 28(2): 28-32. Retrieved from https://www.academia.edu/5036498/CREATIVE_CLASSROOM_ACTIVITIES
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organization* (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.